

# SLOVENSKA BČELA.

Izdana 15. decembra 1851.

## Povabilo na naročbo :

„Slovenske bčele in šolskega prijatelja.“

V sladkeji nadi, tudi zanaprej med častitimi rodoljubi blagovolne podpore in pripomoči najti, nastopi „slovenska bčela“ z novim letom svoj tretji tečaj.

Vredništvo si bode na vso moč prizadajalo, svoj list čedalje s prijetnejšim in vgodnejšim berilom okinčati in olepšati. Posebno skerb bomo: pesnim, povestim, životopisom, narodopisu, zgodovini, književnemu pregledu in zmesu obrnili. Da pa leposlovnim in drugim znanstvenim sestavkom več prostora prihranimo, zraven pa tudi željam mnogih rodoljubov vstrežemo, bomo „bčelo“ vsak teden izdajali in vse šolske sestavke iz taiste izločili. Ker je vendar šola podlaga vse ljudske sreče in omike, toraj naj imenitnejša reč, ki vso našo skerb zasluži, bomo taiste v posebnem listu: „Šolski prijatelj“ imenovanem natiskovati dali.

„Šolski prijatelj“, bode tudi štiri krat v mescu kot priloga k bčeli na malej osmerki izhajal, in vse kar šolstvo ali rejo otrok zadene p: navkoslovne sestavke, šolske novice, šolske ukaze, povestice, pesmi, basni in sploh vse ali učiteljem ali otroškeji mladini primerne stvari donášal. „Šolskega prijatelja“ bo vredoval: g. A. Einspieler.

Po tem takem bo „slovenska bčela“ v novem letu vsaki četvertak na pol poli velike osmerke na svitlo izhajala. Vselej jej bode tudi na pol poli „šolski prijatelj“ pridjan.

„Slovenska bčela“ s „šolskim prijateljem“ vred velja kakor dosedaj v g. Kleinmajerjeveji bukvarnici prejemana:

|                        |        |        |     |
|------------------------|--------|--------|-----|
| za celo leto . . . . . | 2 gld. | 24 kr. | sr. |
| za pol leta . . . . .  | 1 „    | 12 „   | „   |

in po pošti prejemana:

|                        |        |       |     |
|------------------------|--------|-------|-----|
| za celo leto . . . . . | 3 gld. | — kr. | sr. |
| za pol leta . . . . .  | 1 „    | 30 „  | „   |

Kdor hoče, da se mu v Celovcu „bčela“ na dom pošilja, ima navadnej naročnini še 25 kr. sr. nošnine priložiti. Četvertletna naročila se bodo le tedaj prejemale, če saj dva gospoda vkupej naročnino pošleta.

Na šolskega prijatelja se ne more posebej naročiti.

Naročivne denarje prosimo nam frankirane o pravem času poslati, ker bomo prihodnjič le toliko iztisov napravili, kolikor se naročnikov oglasi.

Scer ostane pri starem. Na koncu vsacega polletja bo pridjan: glavni list, kazalo zadržaja in zavitek in na koncu celega leta tudi imenik častitih naročnikov. — Kakor dozda ponudimo tudi za prihodnje leto gosp. pisateljem, ki so „bčelo“ s svojimi sestavki podpirati volje, eden iztis taiste na dar.

S serčno prošnjo se še enkrat obrnemo na vse slovenske rodoljube, nas v vredovanju in izdavanju pričujočih listov iz ljubezni do svojega naroda podpirati, da bi še dolgo k omiki in povzdigi domačega slovstva izhajati zamogla. Toliko več zaupamo na podporo vsih rodoljubov, ko bo „bčele“ v novem letu še enkrat toliko izhajalo, brez da bi se bila cena kaj povišala. Vse na čast domovini! \*)

Vredn. in založn.

## Zvesti sin.

»Al resnično hočeš iti,  
U kervavi zlobni boj?  
Hočeš mene zapustiti,  
In prijatljev dražih broj?  
Ah ne hodi v vojske silo,  
Zlo se bo ti dogodilo!«

»Pomlad bo se ponovila,  
In veselje pride ž njo,  
Roža bo se v vence vila,  
Le za tebe je ne bo,  
Ki prijetno bi hlapeła  
Od okinčanega čela.«

»Lepe domovine rože  
Bile so prijetne mi;  
Ali biti več ne može,  
Kar mladenca veseli.  
Tje me kličejo dolžnosti,  
Kjer se domovina prosti.«

»Kdo oral bo tvoje njive,  
Kdo obdelal lepi vert,  
Kdo bo kermil volke sive,  
Kdo obrezal zraste tert,  
Vse letó kdo bode činil,  
Ako v vojsko boš odrinil?«

»Drage so mi lastne njive,  
Ljub mi tudi lepi vert,  
Rad imel sim volke sive  
Sladko pival vince tert,  
Al vojaška tromba poja,  
Tje dolžnost me sili moja.«

»Dragi brate! tu ostani,  
Vsi prosimo te lepó;  
Nam sercé globoko rani,  
Ako tebe več ne bó;  
Tu ostani prav veseli  
Bratje bodemo živeli.

»Z bogom brati! tu ostati  
Jaz ne morem več pri vas,  
Kliče me se bojevati  
Cara milega ukaz;  
Tje pustite meni iti:  
Za deželo se boriti.«

»Kdo se z nami bo pomenil,  
Kdo nas peljal bo na raj,  
Kdo zberila naše cenil,  
Če te več ne bo nazaj?  
Ako prideš, našel žene  
Bodeš nas že zaročene.«

\*) Opomba. Kdor kakega lista letašnje bčele prejel ni, naj se pri novem naročilu ali v odprtem pismu za-nj oglasi. Kdor si hoče dosedajne tri svezke bčele, ktere se ukaj iztisov imamo, kupiti, jih more vse vkup poštnine proste za 2 gld. 30 kr. sr. po pošti poslane dobiti. Vsak posamezen svezek velja 1 gld. sr.

»Ve Slovenke gladkolične,  
Bile serca moga cvet,  
Ko za mične gospodične  
Bil sim vedno za vas vnet,  
Le za malo časa idem,  
Kmalo, kmalo sopet pridem.«

»Da ne bila ti verjela,  
Kar si vedno govoril,  
Se vavék sim veselela,  
Da me bodeš poročil;  
Zdaj ostala bom samica  
Nikdar tvoja ne ženica.«

»Zemlje tlak naj se potrese,  
Korenika sivih skal;  
K tebi me nazaj donese  
Misel mojih tužni žal;  
In ko poborimo vruga  
Koj boš moja žena draga.«

»Tam sovražna tuja četa  
Bo popila tvojo kri,  
So pobili ti očeta,  
Sam Bog vé kje on leži;  
Ako vender nazaj prideš,  
Mene žive več ne vidiš!«

Majko milo sin objame

Jo pritisne na sercé,

»Te ne bodem pustil same,

Ki si porodila me,

Pusti draga očetvina

Mili materi nje sina.«

Fr. Orehovski.

## Zmaga čez Mongolce pri Holomucu.

Ni bilo u dogodivščini kmalo tako tugepolnoga časa ko istihdob, ko so divja kardela paganskih Mongolcev Europo podjarmit svoja sela zapuščevala, i svoje neštevilne roje čez naše mile gaje razpošiljala. Odkar se je narodsko preselovanje ustavilo, so omika, izobraženost, kristjanstvo, po gerčkih i anglezkih minihih ljudstvu usijane, razveseljivo kal poganjale i plodovitno žetvo obljubovale. Hipoma priruš sirova, neotesana druhal, premaga, ko hudournik vse overke, i dere svojo pot naprej, celej Europi sužnost i smert obetavši. Kamorkoli se oberne, vse ali pomori, ali u daljne kraje odpelje, i za njo sledé kuga, lakota, plakanje, obup.

Knezi, to slišati, sicer naglo zборе sklicjejo, toda, kakor je pri zborih navadno bilo, tratijo neprecenljivi čas s pretresi i računi, koliko denarja vsakomu dati, ali koliko vojakov k černej vojski pripeljati pride. Bilo je še nekaj tacih med knezi, kteri, mesto da bi urno svoje podložne na noge spravili i divjej ptujej armadi u bran se napotili, celó tirjajo, da bi se njim udeležitev bojev odpustila, ker imajo doma z ženitvami, z dedšino ali s tacimi rečmi opraviti. Toda »Roma deliberante Saguntus perit.«

Madjari, nemško pomoč po obljubi rimsko-nemškega cesarja pričakovaje, se Mongolcev ogibajo, mesto da bi krajne terdnjave z vso močjo branili, ter upad paganov u Ogersko tako zaderžali. Zadnjič, ko zavolj visocih gor i derečih rek redno bežati nemorejo, se pri reki Sajo ustavijo, ter vesolno bitko uredé. Kakor se je pred vedelo, je bila majhina Madjarska armada od brezbrojnih Aziato objeta i večidel pobita. Že je bil »Hannibal ante portas,« ter strah i bojazen pred upadom vesolna. Zdaj pokažejo Slavjani českega i ilirskega kolena, da so svoje nekdajne

Slave sveti, i kar čela Azia, čela Rusia, čela Polska, Madjarska i Nemačka storiti niso mogle, stori peščica korenjakov Slavjanskih.

Leta 1240 so Mongolci pod veliteljem Velkim Kanom Ogotajem Moskovitarsko napadli. — Potem, ko Kiev razrušijo, se u dva silno velika razdelka ločijo; prvega pelje vodja Batu v Ogerske dežele; drugega pa poveljnik Pajdar, sin Čagataja, proti Polskemu kraljestvu, katerega nagloma podjarmi, Krakovo, Brezlavo požge, ter se po bitvi Ligniškej proti Českemu obrniti hoče. Ko pa zve, da ga česki kralj Venceslav pripravljen pričakuje, se od českih mej u Moravske livade poda i misli, ondašnja bogata mesta i premožna sela obropati. — Mesca malitavnua 1241 se približa divja truma Tropavi, ktera se njenomu napadu vbriniti nemore, razruši sreberne rudnike pri Benišu, dere proti Přeravi i se prikaže pred Holomucem, kteri je ravno popred česke i moravske vojske pod veliteljstvom Zdislava u svoje terdno zidovje sprejel. —

Mongolci, ker se z naskokom dobro varovane terdnjave povlastiti nemorejo, se serditi, kervoželjnim risam enaki u rodovitno Hano zaženó, samostan Hradiš, i mesto Litovo požgó. Čela severna Moravia je bila polna kervi, ki je ljutim kervolokom serd gasila. — En oddelk Pajdarjevi pa vundar vedno blizu Holomuca ostane. Drugi del njegove armade neugasljiva kervoželjnost celó do glavnoga mesta, Berna pripelje; ali velitelj terdnjave Hartlib se njim verlo, hrabro ustavi; i ker si Mongolci ne morejo mesta prisvojiti, okoli stoječe samostane Obrovic, Tišnovic, Dobravnik togoše pogonobe i zadnjič moravsko Novomesto obsedejo. Zdaj, ko že sleherni človek o odrešenju Moravie obupa, zdaj ko sta serd i plenožnost Mongolcev nar višji bila; zdaj se uzdigne hrabri Zdislav iz terdnjave Holomučke, da bi svojo nesrečno, poginu namenjeno domovino rešil, ali pa svojo junačko kri blagomu namenu posvetil.

25. maliserpana se verže na neštivilne trume paganskih Aziatov, njihovomu velitelju Pajdaru glavo uzame, i s svojim majhnim, pa dobro izurjenim kardelom neštivilne sovražnike u beg zapodi. Ostali zmagani Mongolci se na svoje brate pri Bernu, Hradišu, Novem mestu zapodé i vse sabó u neurejeno strašno bežanje potegnó. K sreči je Marha svoje valove čez okolico razlila, tako da bližnjih mest, Kromeriza, Velehrada, Strajnica beže požgati niso mogli; hipoma jo čez Tatré u Madjarsko potegnejo. Na Madjarskom se zdaj s kardelom Batu-a sdružijo i jo začetka mesca kimovca na Nemško vdariti sklenó. Na enkrat tri mesta, Korneuburg, Beč i Bečko Novomesto obsedejo. Nemci sicer obljubijo veliko, store pa grozno malo. U nemar puščeni Slavjani morajo zdaj veliko edino Nemčio rešiti. — Česko-moravski junaki od svóga kralja peljani, se Jugoslavjanom iz Krajne i Koroške pridružé ter Mongolce tako prestrašijo, da boječi svoja ležišča popusté i se skozi Ogersko u svojo domačio vernejo. —

Grozno so Mongolci u Europi ravnali; dozday u zgodovini neznana trinošiva so njim ime »psoblavci« pri Slovacihi zadobila. Pravijo namreč, da so ti ljuti Aziati človeku po gojzdihi nasledovali, ter njegovo meso jedli. Še dandanašni u Moravii Brezovko »Tatar« imenujejo.

U vsih tih bitvah so se le Slavjani z njimi vojskovali, Slavjanom se mora tada čast vesti, da so takrat zapadno Europo pogina rešili. Nič več se od sadaj Mongolci iz svojih pust nad hlabre Slovane upali niso, ker so se bali, da bi se jim spet taka ne zgodila, kakor so jo pri Holomucu našli. —

Čertobrieki.

## L u n i c a.

**L**unica svēti  
Gori na něbu,  
Bleda nje lučica  
Na me migljá.

Lunica mila!  
Al si kej vidla  
Mojega serčika  
Ljubo deklě?

„Vidla sim vidla  
Tvojga deklěča,  
Mirno na posteljci  
Spančka sladkō.“

„K nji sim posjala  
V izbico malo,  
Gori na ličice,  
Noter v sercé.“

„Nanjo sim sjala,  
Jo ogledvala,  
V lice je ánjevček  
Tretjih nebés.“

„Vá njo sim sjala,  
Jo ogledvala,  
Serca je zvestega  
Tebi samō.“

## Blaga razsoditev.

**K**o častitljivi duhovnik ravno pri svoji mizi sedi in zamišljeno in neutrudeno dela in piše, stopi k njemu njegov sluga in mu naznani neko osebo od zvonaj, ki hoče notri priti. Podá mu pismo od nje. — Gospod odterga pismo in bere. Bilo je tako le pisano:

„Kakor božji namestnik imate tudi božje serce, ktero je vsem „nesrečnim vedno odperto in milo, — in zavoljo tega pridem tedaj tako „zaupno k Vam, — jaz ne redna in uboga stvar. Mlada in neskušena „sim se udala besedi, kteri bi se ne bila smela tako hitro udati in u- „kloniti; — pa, oh, bila je tako mična in sladka! — Zapustila sim skriv- „noma svoje stariše, svoj kraj in dom, ki ga nikoli več vidila ne bom. „Mati moja so se jezili in so plakali, ko so svojo edino hčerko zapelja- „no in odpeljano pogrešili! — Minulo je že pet mesecev od časa tistega. „Tukaj pridem tedaj ljubega Boga in Vas božjega namestnika odpuščanja „in milosti prosit. — V samoti — samostanu želim svoje zadolženje po- „praviti; — kot spokorna Magdalena hočem obžalovati in objekovati „svojo krivico!“ — Jela.

Na pismu se vidi, da so ji med pisanjem debele solze obilno tekle. Duhovni gospod migne, in deklica stopi ponižno in boječa notri. —

Né boj se, moja hči, pravi duhovnik, ako ti je resnično žal, da si se zmotila in napčno storila, — bodi utolažena, odpuščeno ti bo! —

Zdaj pove zopet vse natanko, kaj in kako se je zadolžila in pre- grešila, kako je bila odpeljana in zapeljana. — Vidi se ji, da jo je pre- grešek v živo ranil, kako se kesa in kako zlo želi vse resnično popra- viti in pokoriti. — Mladeneč, ki jo je zapeljal in odpeljal, je bil, ako ravno ne popolnoma nedolžen, vendar tudi ne tako zlo popačen, kakor se je od konca vidilo in sodilo. — Duhovni gospod previdi kmalo, da imata oba nekaj pravega, in da sta pripravljena krivico poravnati.

Kje pa stanuješ? upraša prijazno duhovnik.

Tukaj blizo pri brodu.

Ali si sama?

Nisim sama, odgovori pobešeno deklica.

Duhovnik, ki je to besedo dobro razumil, pridene hitro na to:  
Ga ljubiš? —

Deklica milo zdihne, — in nič ne odgovori.

Prav imaš, pravi zdaj duhovnik, od danas zanaprej greš tedej v samostan. Moli in prosi Boga, da ti bo zanesil in odpustil, kar si napčnega storila in se pregrešila. On je mili oče, ki rad odpusti vsim, ki od njega in sebe resno mislijo. —

In Vi duhovni oče, kdaj bote odpustili? pristavi boječa deklica.

Jaz sim človek, pravi duhovnik, in sodim človeško. Odpustil sim ti! —

— Zvečer je šla deklica v samostan mirna in popolnoma udana v voljo božjo. —

Pozno v večer pride na brod v černo zaviti mož, in upraša, kje da mladi gospodin iz J . . . stanuje. —

Bil je duhovnik sam, pri kateremu je popred deklica bila. —

Mladi gospodin stopi spodobno pred častitega duhovnika in ga pri-  
ljudno popraša, kaj da bi hotel od njega?

Ali vi ljubite Jelo? praša prijazno duhovnik. Ljubim jo, ona mi je  
čez vse, ljubim jo vselej, ljubim jo večno! —

In je želite in hočete osrečiti?

Hočem, ako bi vse in še celo življenje dati moral za njo! —

Ali so to vaše serčne in resnične besede?

Mladeneč vzdigne roko in perste, pripravljen rečeno priseči. —

Pomislite dobro! reče resni duhovnik, božje ime se ne sme zaničevati!

Pri moji veri, odgovori zagoreli mladeneč, in prime za zlati križec, ki ga je duhovnik na persih imel, zagotovim vas pri Križanem, ljubim jo, resnično jo ljubim, — ne lažem! Duhovnik mu poda zdaj sveti križec, — mladeneč se globoko pripogne in ga spodobno poljubi. —

Zdaj duhovnik, ne bom vam zakrival, kaj in kje je zdaj Jela vaša. Bila je danas pri meni in me nagovorila in prosila za samostansko zagrinjalo. Šla je v samostan, da bo popravila, kar je pregrešila in zadolžila. Odpovedala se je svetu in zaročila s tiho samoto.

Mladeneč, to slišati, se gane in zavzame, — čudno milo mu bije serce, ne ve kaj odgovoriti; — globoko zdihne. — Vi ste jo odpeljali, pravi resni duhovnik, tedaj zadostujte za to! — Nisim prišel, da bi vam očital, kar ste napčnega storili. Le spraviti in pripraviti sim vas prišel s tim, kar vam je namenila osoda. Ali mi bote morebiti za zlo vzeli, ko sim vam deklico oduzel? —

Mladeneč, ki so mu debele solze tekle po licih, ne reče nič, —  
poda le duhovniku roko, da pokaže, da se vda v to, kar mu je nemila osoda namenila. —

Tako je prav, pravi duhovnik, ko mladenču prijazno roko stisne, tako je prav! Človek se ne sme uzdigovati zoper to, kar je volja božja. Mi dva ostaneva vedno prijatla, saj sim storil le to, kar je bila moja dolžnost.

Bi jo le smel še enkrat viditi? praša solzni mladenec.

Tega zdaj še ne morem povedati, pravi duhovnik, tega zdaj še sam ne vem. —

Ko je minulo en mesec, se pripelje kočija memo broda in se ustavi pred hišo zapuščenega mladenca. Iz nje stopi stari gospod in mu veli, da bi se z njim peljal, ker neki imenitni gospod želi govoriti z njim. — Mladenec molči — in gre. Ko sta se nekaj časa peljala, ostaneta pred krasnim poslopjem. — Sluga pride in ga pelje po širokih stopnicah v lepo prostorno sobano. Tukaj stopi zdaj notri mož častitega obraza, rudeče ogrenjen s tajro na glavi. — Mladenec, ko je zdaj svojega prejšnjega gospoda dobro spoznal, zaupije: O sveti Oče! — in pade pred-enj na tla.

Vstanite! reče prijzni gospod, pred Bogom, ne pred ljudmi se pade na obraz. — Vedite, povedati vam moram, da se je z vami in z vašo Jelo vse drugače naredilo in obrnilo. Vse, kar vama je dozdaj se z svojo ljubko skleniti branilo, je zdaj minulo! — Pri Bogu je vse mogoče! — On hoče in gleda le en stan in premoženje in to je: „Pravo, dobro serce!“ —

Stariši so vama odpustili, in v 14 dneh bote s svojo ljubko postavno poročeni. — Zares sta materi veliko žalost naredila; blizo že smerti sta ji ranila serce. Zdaj je vendar vse dobro in pozabljeno. — Vse, kar sim mogel sim storil, da bom tako stariše zopet spravil in zveselil, — vaji pa, ki sta se resnično ljubila, — tudi sklenil resnično. —

V odločenem času je bila res poroka. — Vsi žlahtniki, znanci in prijatli so se slovesno snidili in se s stariši in poročenci sladko veselili. Naj slajši, milši in veseljši čutilo je bilo pa gotovo v davno že sklenjenih sercih — zvestih poročencev. — To zamorejo le tisti čutili, ki so se zvesto ljubili in ljubijo, pa jih vendar nemila osoda razkrušene loči! —

Ta prečudni mi duhovnik, ki je ta dva poročenca tako čudno spravil in sklenil, je bil sam sveti Oče papež Piji IX. Slava mu! —

Miloljub.

## Staroslovenski in vseslovanski književni jezik.

**V**eliko se o izvolji vseslovanskega književnoga jezika piše; prejemem tedaj tudi jez za pero in jedne misli poterdim, kar so Novice in g. Podlipski v Ljubljanskem Casniku spisali, namreč, da bi se staroslovenski jezik za književnega sprejel.

1. Naj se izvoli staroslovenski jezik za vseslovanski književni;

- a) Ker ima naj popolnejši in vsim glasom vseslovansčine naj primernejši pravopis. Tako bode konec sovražnemu čerkarjenju in začetek bratovski slogi! (Poglej »Slov. Novine Celjske« 1849 str. 62 — 63).
- b) Ker ima tako izverstno, starim klasiškim jezikom ednako slovnico, da sam v sebi (le nekoličko trohic izjemši), vse pravila, prednosti in lepote vsih slovnici med učenimi sedanjih slovanskih narečij, kakor rumeno solnce svoje svetle žarke, zapopada in objema. In le neznamenite mervice so še veliki predmet potrebnega prepiranja; saj je ti stari, svetli in bogati jezik dolgo v nemar puščen ali celo krivo rabljen bil.
- c) Česar staroslovenski slovár, sicer obiln, za sedanje potrebe, o vedah in umah (Kunst und Wissenschaft) gréša, se mu lahko brez uraze in uime po slovnicih pravilih iz novih slovanskih narečij dodava, po izgledu, kakor si drugi izobraženi narodi svojo domačo besedo s tujkami (iz Gerškega, Latinskega itd.) bogatijo.
- d) Kdor morebiti še ne vé, mu pak tu pri svoji veri povém, da staroslovenski jezik ni kratko nikar pokopan in sperhnet merlič, ampak on živi in vés živi! še živi ne samo s svojim duhom, ampak tudi s svojim truplom, s svojimi udi, to je: po vsih svojih življenjih v slovnici in v slovníku, pak — zavoljo bratovske nesloge raztrešen med narečji. Na primer: Tako imamo mi Slovenci, Lužičanje in Kašubje še popolni dual; prosti praeterit post.: běh, dělaše, rekoste imajo Lužičanje, Jugoslovanje in naši Rozeanci; tako je tudi adjectiv definitae formae v narečjih toliko zmešan, da mu le staroslovensčina k trdnemu pravilu pomore. Poller »slana Reif« imamo le mi Slovenci s Staroslovani; »lanita, Wange«; »šuj, link« še imajo samo naši Rozeanci; »san, Ehrenstelle« samo Rusje itd. Izgled Vlahov, Francozov in Španjcev (Rumunov in Angličanov), za nas ne velja, ker ne imajo jednega književnega jezika!

II. Kar slovanske narečja zadeva, da bi se ktero za književni vseslovanski jezik sprijelo, derznem sledeče ovaditi:

Česki in Poljski jezik ne moreta nieden vojvoda biti vsim drugim, ker imata toliko in takih pomehčic in stenčic, da se za občinstvo ne spodobita. (Poglej, kar sim o tem v »Jahrbücher für Slav. Literatur, Kunst, von Dr. Jordan. Leipzig 1847 2. Heft, strani 43 — 46 pisal.)

III. Jugoslovanski jezik nadhodi sicer po svojem bistvenem značaju Česki in Poljski, pak, ker razdružen in razderžavljen, je v slovstvu in moči daleko za njima. Res! da se tajiti ne more, ako bi se vsi živleji Jugoslovanskih podnarečij, postavim, Slovenskega in Bulgarskega v jedno celotino spovzeli, da bi ta zmes staroslovensčino naj bliže dosegla. — Verh vsega tega ni misliti, da bi se nezmerna večina Slovanov kteremu teh treh narečij vklonila, bodi si tudi, da duh velike gomote tela vlada in vodi, kedar (ako!) je navdahne!

IV. Ako se pak k zadnjemu slovanski književniki Ruskega narečja prejmejo, in bi ga (specifične in terde Rusizme na priliko: »boloto« (blato), »vorota« (vrata), »bereza« (breza), »molo ko« (mleko) itd. pustivši vsak le nekaj po svojem domačem popravljali in še po

staroslovenščini obdelovali, nad čemur ni dvojiti, zadenejo počasoma na nov jezik, kateri pak po mojih mislih ne bode drugi, kakor ravno staroslovenski. — Zares! le pridajte Ruskemu narečju še Slovenski, Lužicki dual, Jugoslovanski praeterit, Ceski genitiv singular: kamene, bremene, telëte, tedaj tudi telese itd., Ceski, Jugoslovanski vocativ singular, nekatere naše krivo imenovane nove oblike, pravilno omehčanje v g, h, k; Bulgarski, Poljski, Slovenski a; rûka, Hand (a = û), Poljski, ia, ie, (ë): svët heilig; Ceski, Serbski, Ogerskoslovenski, Bulgarski vocal r: trg; Bulgarski in včasih Česki vocal l: vlna; natenčnost Poljskega — in moje gori rečene besede vam ne bodo smeha silile.

Naj beržešnja prihodnost si res Ruski jezik svoji, pak ker nazadnje, kakor sim rekel, vendar se v staroslovenščino preverže, druge narečja počasu v se zajemši — čemu tedej toliko velikih in še nevarnih ovinkov? Saj ne bodo razne narečja, ako se staroslovenščina naravnost za književni jezik sprime, po gori rečenem svojega poštenega, neskaženega blaga nič zgubile, temoč se le svojih prilepenih plev in vrask rešile, se oplodile in oživile, dokler se je nasproti temu velikih preprirov, trudov in pregonov bati. —

Staroslovanska azbuka res v oči bôde — nenavajenim, — pak saj se da, kar je v njej ostrega in ogljastega, ako se je krasopisci lotijo, po novi Ruski, Serbski, Gerčki, ogladiti in okrožiti, če bo trebalo. Kar pak Bulgarski žd in št, ktera se data po Vukovici premeniti, tiče, poglej »Jahrbücher«, kakor gori strani 46 in 51.

Dva pota sta tedaj do vseslovanskega književniga jezika: analytički in synthetički; na tretji pot nas le sila verže.

Ako bi imeli dober priravnajoči vseslovanski slovník (Linde in Jungmann imasta še druge namene) in tako slovníco pred očmi, bi ne vagûtali več dolgo o izvolji književščine. Zato pak se oglasite tisti, kterim je dano vseslovanstvo v njega nedrih pregledati, da se ne bode po blodnih potih omahovalo, ali še le — delj vnemarno čakalo! Take so moje misli in iskrene želje, ter v ti cil pak tudi vsi moji trudi merijo.

Prijateljem staroslovenščine in vsem rojakom, kateri bi se sami radi prepričali tega, kar sim gori pisal, oznanim sledeče staroslovenske knjige, ktere se po vsaki knjigarnici lahko dobijo:

1. Josephi Dobrowsky: Institutiones Linguae Slavicæ dialecti veteris. Vindobonæ 1822.

2. Bartholomaei Kopitar: Glagolita Clozianus. Vindobonæ 1836, S slovnícoj in slovníkom.

Potler izverstne dela našega slavnega rojaka, g. dr. Miklošiča naj bistroumnejšega slovanskega jezikoslovca, in sicer:

3. Lautlehre der Altslovenischen Sprache. Wien 1850.

4. Formenlehre der Altslovenischen Sprache. Wien 1850.

5. Lehre von der Conjugation im Altslovenischen. Wien 1849.

6. Ueber den reflexiven Gebrauch des Pronomen »sebe«. Wien.

7. Radices Linguae Slovenicæ veteris dialecti. Lipsiæ 1845.

8. Lexicon Linguae Slovenicæ veteris dialecti. Vindobonæ 1850.

Naj popolnejši slovník staroslovenščine.

9. Homilia S. Joann. Chrys. in ramos palmarum. Cum notis criticis et glossario. Vindobonæ 1845. Star rokopis.

10. Vitae Sanctorum. E codice antiquissimo palæoslovenice cum notis criticis et glossario. Vindobonæ 1847. Z gramatičkimi dodatki.

11. Monumenta linguæ palæoslovenicæ e codice Suprasliensi. Vindobonæ 1851.

12. In še nekoliko: Slavische Bibliothek 1. Band. Wien 1851.

Tisk staroslovenskega pravopisa (abede), posebno v novejših knjigah, je toliko krasen, da so čerke kakor žlahtni kamenci, in da za vseslovanščino drugega ali drugačnjega pravopisa ni treba.

Iz Novic.

Čafov.

## Kratko številoslovje.

(Konec.)

### Dvanajstina.

Dvanajstina rajniša se najde u šestini pa tudi, ako se išče: kolikokrat stoji 12 u 60 ih — Veljala bo vsaka reč toliko petic, kolikor rajniš jih dvanajst (dvanajsterina, ali ducent) velja.

### Petnajstina.

Ta se lahko dobi po razštevi rajniša med 15. — Pride na kos toliko reparjev, kolikor rajnišev za 15 kosov damo.

### Šestnajstina, in drugi deli rajniša.

Polovica rajniša je 30 kr., čvetercina 15 kr., osmina  $7\frac{1}{2}$ , ali 1 šestica, 1 kr. in  $1\frac{1}{2}$  krajcarja; šestnajstina bode torej trojača,  $1\frac{1}{2}$  kr. in  $1\frac{1}{4}$  krja, ako  $1\frac{1}{2}$  kr. in  $1\frac{1}{4}$  krja soštejemo, imamo  $\frac{3}{4}$  krja. Pravilo za šestnajstino tedaj je: 1 kos velja toliko trojač, in toliko trojač razštetih med 4, kolikor rajniš damo za 16 kosov n. p. 16 pračev velja 14 fl. počem je 1 prač? odgov. 14 gr = 42 kr. in  $42\frac{1}{4}$  kr. ukup  $52\frac{1}{4}$  krjev.

Ravno tako se najde osemnajstina iz devetine. Devetina rajniša je  $20\frac{2}{3}$  krjev, osemnajstina je torej  $10\frac{1}{3}$  kr. =  $3\frac{1}{3}$  kr. in pravilo bode: En kos velja toliko trojač, in toliko krajcarjev razštetih med 3, kolikor rajniš jih velja 18 n. p. 18 fl. velja 15 fl. počem je 1 fl.? odgov. 15 gr = 45 kr. in  $15\frac{1}{3}$  kr. kar je ukup 50 kr. Iz osmnajstine najdes šestintridesetino, ako uzameš nje polovico, polovica  $10\frac{1}{3}$  je  $5\frac{1}{3}$  ali 1 kr. in 2 krajcarja razšteta med tri n. p. — Za 3 ducete rut damo 20 fl. po čem bo ruta? odgov. 20 kr. in  $40\frac{2}{3}$  = ukup  $33\frac{1}{3}$  kr. —

Za dvaindvajsetine se uzame polovica jednajstine. —

Štirindvajsetina je polovica dvanajstine. Pravilo je: Kolikor rajniš veljala 2 ducenta (24 kosov) toliko dvojač, in polkrajcarjev velja 1 kos n. p. 24 fl. velja 18 fl. koliko 1 fl.? odgov. 18 dvojač = 36 kr. in 18 polkrajcarjev = 9 kr. kar znese ukup 45 kr.

Iz štirindvajsetine se ti bo dala najti oseminštridesetina, če uzameš nje polovico: polovica dvojače je 1 kr. — polovica polkrajcarja je  $\frac{1}{4}$  krja. Ako tedaj 48 komad (4 ducenti) 10 fl. velja, pride komad na 10 kr. in  $10\frac{1}{4}$  =  $2\frac{1}{4}$ , ukup  $12\frac{1}{4}$  kr. —

Če ravno take rajtbe (rajtinge) niso zelo potrebne, so vendar koristne; razjasnujejo um, krepčajo ter vterdijo spomin; in poravnajo pot k urnemu číslanju ali računanju. Urni učitelj jih zna po naznačenej stezdi še dalje gnati; varovati pa se mora, da otrokom pravil nikolj ne daje, temuč jih naj tako vodi, da jih sami najdejo, in vsakkrat najti znajo, ko bi jih pozabili. —

### Izrajtba odstotekov? (Prozentenrechnungen.)

Kdor ima denarjev, da jih more po sto rajniš izposoditi, dobi od sto na leto pet rajniš, ki se jim pravi obrest ali odstotek. Pet rajniš je sto trojač (grošev). Ako torej od sto rajniš, ki jih komu posodim, sto grošev dobim, mi pride od enega rajniša en groš; in kolikor rajniš izposodim toliko grošev bodem obrestnine dobil, n. p. od 184 fl. istine (glavnice ali kapitala) po 5%? — koliko dobim obrestnine? odgov. od 100 dobim 5, od 84 dobim 84 grošev, t. j. 4 fl. 12 kr. ukup 9 fl. 12 kr. —

Če po pet od sto, pade na vsak rajniš en groš, bo po jednom od sto na vsak rajniš petina groša prišla; — in da tako obrestnino najdem je le treba najdene groše med pet razštetí — n. p. od 90 fl. po 1% koliko pride? odgov. 90 grošev razštetih med pet; razštejem narpred 50 in dobim 10; potem razdelim 40 in dobim 8; torej ukup 18 grošev, alj 54 krjev. —

Lahko bodemo po tem tudi našli, koliko pride od rajniša po dva od sto; prideta dva groša razšteta med pet, ali 1 $\frac{1}{5}$  kr. — to je toliko krajcarjev, in še toliko krajcarjev razštetih med pet, kolikor rajniš znese istina, n. p. 80 fl. po 2% koliko dajo? odgov. 80 kr. — to je 1 fl. 20 kr. in petino teh; petina rajniša je 12 kr. petina dvajsetice so 4 torej ukup 1 fl. 36 kr. —

Kako boš našel obrestnino po 4% po 6%, 8%, 9% lahko iz tega vsak vidi.

Po 4% dobiš od rajniša dvojačo in dvojačo razšteto med pet; kolikor imaš taj rajniš istine, toliko dvojač, in dvojač razštetih med pet bodeš imel obrestnine. Po 6% bodeš dobil toliko grošev, in še toliko grošev razštetih med 5, ko'likor rajniš razposodiš. Naj bodi na primer istine 10 fl. po 5% dobiš od nje 10 grošev = 30 kr. po 1% odpade 10/5 grošev, to je 6 kr. po 2% ti pride 10 kr. in 10 5 kr. = ukup 12 kr. po 3% toliko trojnatih grošev razštetih med pet, to je 6 grošev 18 kr.; po 4% toliko dvojač, in še toliko dvojač razštetih med pet, t. j. 10 dvoj. = 20, in 20/5 kr. ukup 24 kr. — po 6% pride 36; po 7% najdeš, če uzameš po 5% in po 2%; po 8% išči 5% in 3% i. t. d.

### Menitva konvencijskega denarja v šajne in nazaj.

Hočeš konvencijski (dobri) denar v šajne zmeniti, uzami število dobrega denarja po dvoje, in doštej še polovico, n. p. 6 fl. sr. bo dalo 6 in 6 in 3 fl. = 15 fl. šajna. —

Ako imaš šajn zmeniti v srebro, in so ti dani krajcarji, jih podvoji, in to razštej med pet; n. p. 18 kr. v šajnu, koliko je v srebru?  $2 \times 18 = 36$ , 36 med pet = 7  $\frac{1}{5}$ ; če imaš pa rajniše, uzami jih po čvetero, in dobiš toliko šestnic srebra n. p. 20 fl. š. koliko sr.?  $4 \times 20 = 80$  šestnic, ki dajo 8 fl. sr. —

### Tristavka (Regel de tri.)

Kadar je nam cena jedne reči, enega funta, prača i. t. d. znana, in iščemo iz tega ceno več reči, funt, pračev itd. se to najde po poštevi; ako je nam pa povedana cena več reči, funt, pračev itd. in iz tega moramo najti ceno jedne ednote se moramo poslužiti razšteve. Če je nam pa dana cena več n. p. dveh, treh i. t. d. reči, in iščemo spet iz tega ceno drugih n. p. čveterih, peterih i. t. d. reči imamo rajtbo, ki se jej pravi tristavka. — Vsako prosto tristavko bodemo iz glave lahko zrajtali; ako iz znane cene več reči, iščemo ceno ednote; to ceno pa poštejemo, kakor je nam treba n. p. Za 6 sežnjev derv damo 15 fl., po čem so 4 sežnji? Razštejemo 15 med 6, dobimo  $2\frac{1}{2}$ , uzemimo  $2\frac{1}{2}$ , po 4 kr. bomo imeli 10 fl. — alj premerimo 6 in 4; v 6 ih so 3 tretjine, u 4 ih ste dve tretjini; ako torej 6 sežnjev velja 15 fl. bodo 4 sežnji le 2 tretjini veljali; tretjina od 15 je 5 in 5 po 2 krat 10 fl. —

Otroke u takem računjenju vaditi, ni prazno slamo mlatiti, ves trud se pozdej obilno poplača. Tako vajeni otroci bojo pozdej vsak račun u številkah lahko, urno in brez pomote izdelati kos. —

Kako in kedaj se pa imajo učenci k poslednjemu računjanju napelevati, bodemo prihodno leto se pomenkovali. S Bogom!

## Knjževnost.

\* Ravno kar smo prejeli povabilo na naročbo krasoslovnega jugoslovenskega časopisa: „Neven“, ki ga bo ilirska matica v Zagrebu od novega leta vsak teden na čelej poli velike osmerke izdajala. Taisti bo v dva glavna razdelka razdeljen. Pervi oddelk bo donášal naučne sastavke o krasoslovju in vsih lépih umélnostih, naznanila in kritike novejših in važnejših krasoslovnih del, umotvorov in igrališnih predstavljenj. Vsi ti sastavki bodo prosto in zanimivo, ne pa strogo znanstveno in zameršeno pisani. Drugi oddelk bo zadržal pësme vsake verste, pripovësti, pravlice, basni, novele, manje romane, krajsa dramatična dela, životopise krasoslovnih spisateljev in umétnikov, potopise, opise znamenitosti in narodnih običajev, smešnice, ojstroumne izreke, zaslavice in druge imenitniše nepolitične dnevne dogodbe. Naročnina znesse s pošnino vred 5 zl. (gld.) sr. na celo leto. Vendar se more tudi na pol ali na četert leta predplatiti. Naročivni denarji se imajo g. Naumu Mallinu, podpredsedniku gospodarskega odbora Matice u Zagrebu pošiljati.

Ni dvomiti, da si bo tudi lepo število Slovencev te časopis oskerbela in s tim pred vsimi Jugoslaveni tudi v djanju pokazalo, da jim vzajemnost in bratovska sloga resnično pri sercu leži.

\* Matica česka v Praze je izdala sila imenitno delo Fr. L. Čelakovsky-ga: „Mudroslovi národu slovanskeho ve přislovich“ (Modroslovje slovanskega naroda v prislovicah). Celo delo šteje 644 str. na velikem formatu in obseže prislovce in prigovore vsih slovanskih plemen, v kterih se djanjska filosofija celega velikega slov. roda sercali. Velike hvale vredno je to, da so prislovce vsakega slov. plemena v

svojem narečju in pisu natisnjene. Tu se objema latinica v prijateljskej zvezi s cirilico. Bliža se doba, pristavijo slov. novine, bliža se doba, da bodo Slovani ravno tako vsa različna narečja razumili, kakor so se nekđaj Gerki med seboj zastopili.

\* Slavni česki spisatelj v Praze, g. Fr. Šumavsky je oznanil, da bo začel prihodnje leto „vseslovanski slovar“ izdajati, v katerem bo vsaka beseda v štirih glavnih slovanskih narečjih in v staroslovenščini po redu naznanjena. Kader bo naročnina razpisana, bomo že oznanili.

\* Pri našem slovenskem tiskarju Janezu Leonu v Celovcu se je jela tiskati prav podučna in kratkočasna povest za mladost in odrasčene ljudi pod nadpisom: Bog nikomur dolžen ne ostane. Prestavljena je iz nemškega v prav gladkem in lahko razumljivem jeziku. — Ravno tam bodo tudi težko pričakovane „Drobtince“ skorej na svetlo prišle.

Prošnja in zahvala. Ravno kar je natisnjen tudi drugi dđl mojega „slovensko-nemškega slovarja“ in bo te dni razposlan; s čim je celo 75 tiskanih pol debelo delo dokončano. Serčno se zahvalim za veliko prijaznost, s katero je bila moja slaba poskušnja sprejeta; zraven pa tudi poprosim vse čast. rodoljube, mi pod nadpisom: Na vredništvo bčele še dalej pomanjkljive besede in druge pogreške blagovolno naznanovati, da se slovar čedalje bolj dopolni in popravi. Kakor hitro spet kaj besedi nabere, jih bodo prejemniki slovarja v „dostavku“ natisnjene prejeli. Le sĳedinjenem močem se da kaj popolnega doguati.

Ant. Janežič.

## Z m e s.

\* Poslednje trenutke rajncega vladika črnogorskega, ki je bil leta 1813 ne pa 1811 rojen, kakor smo unokrat povedali, popisuje „Oss. dal.“ takole: „Ko je vladika počutil, da se približuje poslednja ura njegovega življenja, je skupil okoli sebe poglavarje svojega naroda, ter jim naznanil, da je oporoko (testament) zapustil, od ktere se jeden prepis pri ruskem konzulu v Dubrovniku, drugi pri ruskem poslaniku na Dunaju in tretji pri ruskem popčiteljstvu v Petrogradu znajde. Živo jim je priporočil, da naj njegovo v oporoci izraženo željo izpolnijo in proklel vsakega, ki bi se temu zoperstavljal. Za tim jim je naznanil, da je za svojega naslédnika Danila Petroviča opredelil (določil), kterega je prek Dunaja v Petrograd odpuslal, da tam svoje navke doverši, — in da je, dokler se Danilo ne verne, svojega brata Petra začasno predsednika senata postavil. Dalej jim je priporočil, da med seboj v slogi žive in da s Avstrijo in posebno s stanovnici Boke kotorske v ljubavi in prijateljstvu ostanejo. — Starešine polka so vladiku obljubili, da čęjo njegovo poslednjo voljo spoštovati in se v vsem po njej ravnati. — Precej po njegovej smerti sta odpravljena dva perjanika (stražnika) v Dobrovnik k ruskemu konzulu, da prevzmeta tam položeno oporoko rajncega gospodarja, in brat vladikov je zavzel bez vsacega prigovora predsedništvo senata. Med tem so se v Cetinju tudi ostali poglavarji in starešini naroda snidili, da so pri razglašenju oporoke pričujoči.

Kakor sta se hitro perjanika iz Dubrovnika vernila, prebere glasno tajnik Milaković skupljenemu narodu poslednjo voljo vladika in neko pismo ruskega poslanika, u katerem jih na slogo pozivlje in da se natanjčno derže poslednje volje svojega vladika. Na to so obljubili vsi, da se hočejo vladikovej volji pokoriti. Njegov rojak Gjorgje, od kterega se je mislilo, da stoji na čelu neke stranke, ktera noče Danila za naslednika spoznati, je bil prvi, ki je predsednika senatu priznal, njega (Petra Petrovića) svojega gospodarja naz al in mu v znamenje svoje podložnosti roko poljubil. Gjorgjov primer so sledili vsi starešini in ostali sbrani Černogorci.

Predsednik senata je deržal potem kratek nagovor na sbran narod; obljubil je pred vsim blagor naroda pred očmi imeti; pozval je vse, da naj bodo složni, mirni in da vzderžijo dobro in prijateljsko ljubav s sosednimi svojimi avstrijanskimi brati; zraven je zapretil vsakemu smert, ki bi se podstopil, mir zrušiti in kako zločinstvo na avstrijanskej strani doprinesiti.

Potem je zavzel predsednik vladikovo stanovanje, njegova pisma peneze in dragocčnosti. Vladika je odločil v svojej oporoci, da se obresti od onih 100000 gld. ki so v Beču vloženi, jednako razdeliti in njegovemu še živemu očetu, njegovej materi in dvema vdanima sestrama do njih smerti dajati, obresti od drugih 100000 v Petrogradu vloženih goldinarjev se imajo pa za zemaljske potrebe obračati. Sicer se imajo na Dunaju vloženi penezi vzdignuti in v Petrogradu uložiti. Po smerti svojih starišev in sester slišite obe istinge černogorskemu narodu. Dalej se ima iz tistih 50000 gld. ki se v Cetinskej penenznici znajdejo, izplačati mezde svetovavcev in perjanikov (častne telesne straže vladika) in drugi zemaljski troškovi in od ostalih 50000 gld. ki se v ravno tistej blagajnici znajdejo, se ima v manjih delih po štiri od sto tistim Černogorcem posojevati, ki penezov potrebujejo.

Razun dobrega prijateljstva s Avstrijo in Hercegovino je preporučil vladika narodu, da imajo Rusii vselej svojo ljubezen in spoštovanje skazovati.

\* n —. Iz Celja 5. Grudna. Veseli večer, katerega smo 30. Novembra u celjskem igrališu uživali nam bo dolgo u blagem spominu. Slavno znani slovenski rodoljub g. Jeretin, mestjan, posestnik bukvarne i bukvarske tiskarne u Celju, nam je bil imenovan večer zravno dvch nemških tudi jedno slovensko veselo igro na celjskem igrališču prikazal, in je čisti snesek gledarine Slovencem na optujskem polju naklonil, katerim je pretečenega mesca ves letni vžitek i domovanje na strašnih valovih kipeče Drave odplavalo.

Igre so bile nekoliko dni pred po kmet. novicah i po gradskih novinah napovedane i gledavcev je bilo od vsih krajev toliko priteklo, da je gledišče pretesno bilo vse sprijeti. Za nemškim igranjem je prišla vesela slovenska igra „Dobro jutro“ iz českega poslovenjena na versto, u kateri 5 možkih i troje ženskih oseb igra. Pred ko se je slovenska igra začela, smo se na tihem bali, da bi se našim igravcem vtegnila igra zamotati, ker je med njimi samo jeden bil, kateremu je slovensčina materni jezik, dokler je drugi 14 dni pred na pismu še poznali niso. Posebno smo si zastran igravk u veliki skerbi bili. Kadar smo pa vidili, da naši slovenski igravci za nemškimi ne zaostajajo, da se ravno na-

še spoštovane igravke, katere še nikol popred po igrališnih dilah hodile niso, neplahe, kakor po domačih izbah urno i neposileno obračajo; kadar smo jih slišali, da se jim slovenski marn tako gladko i ljubko iz ust snuje, kakor da bi jim slovenščina navaden i družben jezik bil: se je naša boječnost na mah neopisivi radosti i sladkemu upanju za prihodnost umaknila. Pogostno gromovito pleskanje jim je bilo porok obče zadovoljnosti.

Jednake pohvale so se tudi gospodje igralci vdeležili. Največa pohvala i zahvala gre gospodu Jeretinu. On je u Celju duša vsakega boljega domorodnega nagiba i počinjanja. Brez njegovega truda bi se slovenski igrokazi na celjskem igrališču dozdej še ne bili mogli prikazati. Njegovo nevtrudeno prizadetje, žrtvovanje i gorečnost za obudjenje i povzdigo domorodnega duha, njegovo milosérčnost, kateri domači i unajni reveži gostokrat znatno polehčanje zahvaliti imajo, je moje pero preslabo opisati. Njegovo slavno ime bojo tudi prihodni Slovenci v blagem spominu ohranili.

Hvalevredno so se pri tej priložnosti tudi naši pevcí obnašali, kateri so u velikem sboru pred igranjem skladnoglasno: „Kje dom je moj“ i „Zvonikarjevo pesem“ popevali.

Sprimite toraj vsi, ki ste nam tako veselo domorodno večernico pripravili bili, našo serčno zahvalo i dovoljite nam še za naprej na tistem mestu večkrat podobnega veselja.

\* Čedalje bolj se bliža doba realiziranja nasveta slavne ilirske matice v Zagrebu zastran vseslovenskega književnega jezika. Kakor je iz „Narodnih novin“ in drugih časopisov zvedeti, je ruski poslanec na Dunaju v imenu svoje vlade naše vladarstvo poprašal, ali pripusti od ilirske matice nasvetovani shod slavyjanskih jezikoslovcev. Ali ga naša vlada, kakor ni dvomiti, pripusti, se bodo tudi ruski jezikoslovci pri taistem vdeležili. Zategadel je naše vis. ministersvo znotrajnih opravil vodnijo ilirske matice poprašalo, kako se je ona bez vednosti in privolenja vlade clo formalen sbor sklicati podstopila? Pri tej priliki je tirjalo ministerstvo tudi objasnenje, ali ilirska matica dro po pravici in zakonito obstoji? Na to je ilirska matica 14. pr. m. odgovorila, da ilirska matica nobenega shoda ne v Zagreb ne, kam drugam sklicala ni, temuč samo potrebo tega pokazala, da bi se tak sbor slavyjanskih jezikoslovcev deržal, kakor jih nêmski že davno imajo; kar se pa zakonitosti matice vtiče, so bile dokazivne listine predložene, da je ona s privolenjem cesarske in tudi banalske vlade postala.

\* Iz Gradca. 26. prejšloga mēsa so nas tukajšni Slovenci opet razveselili z jednoj „besedo“ i to u korist po povodni poškodovanih. Sbralo se je gospode toliko, da prostrana dvorana kod „zlatnoga konja“ vse goste primati ni mogla. Opet nam je bil dokaz, čto se more, kad se sile bratski slože. Pevalo je se izvrstno, zato pak i radovanje srdečno občinstva ni izostalo. Slava vam, mladenčci Slovenie mlade! Samo napred! slavite jo mater našo vrdno slave!

Ne morem da ne govorim i od inostrane djavnosti Slovenie u Gradcu namreč od slov. družtva koje neima premnogo družtvenikov, se pak vendar ti mali broj prav pridno obnaša. Jedni čitajo i se uče, drugi opet pjevajo. Ima tu mladenčev, kteri si neutrudno prizadevajo, se naučiti razna slavyjanska narečja, zlasti pak se vade u jugoslavenskom, českom i ruskom jeziku. Sredstva jim ne manjka, jer knjižnica, koju je g. pr. Kvas, starešina družtva, k použivanju blagovolno prepustil, postoji u već

nego tri stolinah knjig vseh narečijah slavjanskih stare i nove dobe. Žali bože se ta knjižnica množiti ne more, jer ju iz zunaj premalo podpirajo, i prineski družtvenikov samih ne zadoste. Časopisov ima: Slovensko Běelo, Südslavische Zeitung, Grazer Zeitung, novice, i ljubljanski časnik. Čto se liče zadnjega lista, se možda ne bonio več na nja naročili, jer se ti list za zadne dobe samo prepisovati i prevadjati uči. Pitamo začto? Možda neima slovenskih pisateljev? Ima, samo naj vredmku hude mar.

Se pristavim, da po novem letu opet jedno besedo dočakavam. J. V.

\* Že večbarti smo bli v stanu oměniti, da se jednakopravnost jezikov v naj višjih krogih zvesto hrani in varje, če jo ravno nektare nižje oblastnije na vso moč spodkopati in podreti skušajo. Dobro je nam znano, da so bli Nemci, ki od slovenščine ne černo za nohtom ne zastopijo, na Slovenskem in Slovenci na Nemškem za uradnike nasvetovani, toda vis. ministerstvo je storilo, kar pravica tirja in Slovence za slovenske in Nemce za nemške kraje potverdilo. Sopot smo imeli priložnost se tega prepričati. V uradnem listu celovških novin 4. decembra so po ukazu vis. c. k. pravosodnega ministerstva 14. novembra 1851, št. 13808 razpisana nolarstva za Celovec, Borovljani, Pribreg (Pliherk), Rožek, Kotčani, dolinjo Kaplo, Št. Emo, Podkloster, zgornjo Belo, Mištat, Eberstein, Št. Pavl in Paternion. Zraven je pa tudi pristavljeno, da mora tisti, ki hoče v Celovcu, Borovljah, Priberze in Kapli notar postati, zvon nemškega tudi slovenski jezik popolnoma znati. Le to se nam čudno zdi da je slovenski Podkloster (Arnoldstein) izpuščen? Pa tega gotovo ni st. ministerstvo krivo. Ni dvomiti, da je bil kje drugot za nemškega izrečen.

### S m ě š n í c a.

\* K občinskou županu dojde tužiti sosed sosedu, da mu je lopatu ukradel.

Župan: I možete dokazati, da je vam on lopatu ukradel?

Tužitelj: Možem pripeljati priču, ki je to vidila.

Zatužjeni: I ja jih možem pripeljati dvajset, ki to nisu vidili.

Župan: Tak? Da, dvajset je jih više kao jedna. Tate vi imate prav, idite s Bogom.

### Književna vest.

Ravno pred dokončanjem našega lista smo prejeli dolgo in težko pričakovan koledar: Zora, jugoslavenski zabavnik za prestupno leto 1852. Od Radoslav Razlaga in Ivana Vinkovića. Knjiga je okoli 180 strani debela in velja 30 kr. sr. Čela sastava je tako izverstna, da se bode gotovo vsakomu prikupila. Razun navadne pratike obseže Zora tudi mnogo pripovesti, pesem in drugih drobtine od naj glasovitiših léposlovnih pisateljev: R. Razlaga, L. Tomana, Josipine Turnogradske, Bož. Raića in Iv. Vinkovića. Radosni moramo obstati, da vse druge jugoslavenske koledarje daleč prekosi. Spisana je v duhu uzajemnosti, sloge. Da si te prekrasni koledar gotovo vsaki Jugoslavjan nakupi! Vendar prihodnjie već o njem.

Běeli je pridjan zavitek, glavni list in imenik častitih naročnikov.

Odgovorni izdatel in tiskar: Ferd. žl. Kleinmajr v Celovcu.

# K a z a l o.

## P e s m i.

|                                  | Stran. |
|----------------------------------|--------|
| Bčeli . . . . .                  | 1      |
| Umirajoči labud . . . . .        | 7      |
| Kolednica . . . . .              | 17     |
| Oklestjene lipe . . . . .        | 35     |
| On je . . . . .                  | 38     |
| Cvetlica Mih. Požarju . . . . .  | 51     |
| Materska ljubezen . . . . .      | 54     |
| Motjena pobožnost . . . . .      | 68     |
| Osoda pevca . . . . .            | 87     |
| Iskrice . . . . .                | 88     |
| Bčela . . . . .                  | 97     |
| Molitev . . . . .                | 100    |
| Pepelnica . . . . .              | 113    |
| Slovencam . . . . .              | 116    |
| Življenje . . . . .              | 117    |
| Prijateljci . . . . .            | 125    |
| Ljubav . . . . .                 | 129    |
| Spoštuj sveto obhajilo . . . . . | 125    |
| Pomladanski večer . . . . .      | 161    |
| Sonet . . . . .                  | 166    |
| Slava . . . . .                  | 177    |

## P o v e s t i.

|                                                  |                   |
|--------------------------------------------------|-------------------|
| Vladimir i Kosara                                | 4, 19, 35, 51, 69 |
| Kako dobro je, da je smert<br>na svetu . . . . . | 8                 |
| Čudna prigodba . . . . .                         | 23                |
| Nedolžnost in sila . . . . .                     | 33                |
| Blaga misel blagoselčne<br>matere . . . . .      | 49                |
| Goslar i volkovi . . . . .                       | 56                |
| Izdajstvo in sprava . . . . .                    | 65                |
| Bogomila Agata . . . . .                         | 81                |
| Polkovnik Vanovsky . . . . .                     | 84, 100           |
| Slavoljub . . . . .                              | 98                |

## Stran.

|                                                                |          |
|----------------------------------------------------------------|----------|
| Mlinarica . . . . .                                            | 114      |
| Vadim . . . . .                                                | 117, 131 |
| Spoštovanje kruha na<br>Českem . . . . .                       | 125      |
| Poljski kmet i žid . . . . .                                   | 126      |
| Slavjanski mučenik . . . . .                                   | 129      |
| Kako sem iz Čeha<br>Nemec, in iz Nemca<br>Čeh postal . . . . . | 145, 162 |
| Ljubezniva nevesta . . . . .                                   | 166      |
| Mladi vojak . . . . .                                          | 177      |
| Ukradjene jetra . . . . .                                      | 181      |
| Sv. Marjete in sv.<br>Jurja dan . . . . .                      | 183      |

## Ž i v o t o p i s i.

|                                            |     |
|--------------------------------------------|-----|
| Nestor prvi ruski le-<br>topisec . . . . . | 150 |
| Stanko Vraz . . . . .                      | 187 |

## Znanstveni sestavki.

|                                                          |        |
|----------------------------------------------------------|--------|
| Živili Slovenci . . . . .                                | 2      |
| Slovenski običaji 10,<br>27, 42, 58, 74, 90, 105, 121    |        |
| Pismenkovanje, slovko-<br>vanje i glaskovanje . . . . .  | 12     |
| Slavjani 25, 39, 56,<br>72, 88, 119, 124, 137, 151       |        |
| Nekaj od ljudskih šol<br>na Krajskem . . . . .           | 28     |
| Kako se učenci učijo<br>zajedno pisati i brati . . . . . | 44, 78 |
| Učitelj mora dobre volje<br>biti . . . . .               | 46     |
| Vsim Slovencem . . . . .                                 | 49     |

|                                                                      | Stran.   |
|----------------------------------------------------------------------|----------|
| Učiteljem ljudskih šol<br>na Koroškem . . . . .                      | 60       |
| Kratek navod u števi-<br>loslovje 76, 93, 109,<br>139, 157, 168      |          |
| Latinski-bogi slavjan-<br>ske priče . . . . .                        | 92, 107  |
| Znajte da je slava ve-<br>ća so več brati bra-<br>tec biti . . . . . | 123, 140 |
| Kako se morajo zapiso-<br>vati narodne pesni . . .                   | 126      |
| Vzajemnost . . . . .                                                 | 142, 171 |
| Slavjanska nagrobnica<br>Trojanskega Eneja . . .                     | 154      |

### **Književnost.**

|                                                                  |         |
|------------------------------------------------------------------|---------|
| Kurze Sprachlehre der<br>s'ov. Sprache von<br>Navratil . . . . . | 14      |
| Robinson mlajši, po-<br>slovenil Oroslav Ca-<br>fov . . . . .    | 47      |
| Zvezdice od Radoslava<br>Razlaga . . . . .                       | 61, 174 |
| Drobtince za leto 1851 . .                                       | 63      |
| Podučne povesti, poslo-<br>venil Štef. Kociančič . .             | 170     |

|                                                      | Stran.     |
|------------------------------------------------------|------------|
| Filoteja šv. Franc.<br>Salezia . . . . .             | 171        |
| Življenja srečen pot . . .                           | 171        |
| Arkiv za povéštnicu ju-<br>goslavensku . . . . .     | 189        |
| Kačičeve pjesmi . . . . .                            | 189        |
| Lažni car Sčepan Mali . . .                          | 190        |
| Slovnica cerkovno-sla-<br>vjanskega jezika . . . . . | 190        |
| Psaltir Gjorgevića . . . . .                         | 190        |
| <b>Z m e s .</b>                                     |            |
|                                                      | 15, 30, 31 |

|                                                                        |  |
|------------------------------------------------------------------------|--|
| Perva beseda u Gradcu<br>110, 112, 172, 173, 174, 190                  |  |
| Med i pelin 15,<br>31, 47, 63, 79, 95,<br>127, 144, 159, 174, 175, 191 |  |
| Sméšnice 16, 48,<br>64, 80, 96, 128,<br>144, 176, 192                  |  |
| Zastavica 16, 64, 96, 128                                              |  |
| Pogovori vredni-<br>štva . 32, 64, 96, 176                             |  |
| Darila za dijaško<br>knjižnico 32, 64,<br>112, 128, 176                |  |

- G. Vilhar Miroslav, grajšak v Senoščah.  
 » Vinkovič Ivan, pravnik v Gradcu.  
 » Vodusek Mat. opat v Celju.  
 » Dr. Vogrin Lovre, župn. pri Mali Nedli.  
 » Dr. Andrej Vojska v Ljubljani.  
 » Vošner J. bogsl. v Št. Andražu.  
 » Vošnjak Jak. kapl. v Mozirji.  
 » Vrečko Mat. kapl. v Vitanji.  
 Slav. Vredništvo Časnika v Ljubljani.  
 » Vredništvo Danice zgodnje v Ljubljani.  
 » Vredništvo Denika vid. in Vesne na Dunaju.  
 » Vredništvo Glasnika dalmat. v Zadru.  
 » Vredništvo Katoliškega lista v Zagrebu.  
 » Vredništvo Lumira v Praze.  
 » Vredništvo Moravskih novin v Berni.  
 » Vredništvo Novic v Ljubljani.

Opomba. Če bi bilo po pomoti ime kakega g. naročnika v imeniku izostalo, naj se pri podpisnem oglasi.

- Slav. Vredništvo Novin narodnih v Zagrebu.  
 » Vredništvo Novin slovenskih na Dunaju.  
 » Vredništvo Pčele južne v Novem Sadu.  
 » Vredništvo Pohlady slov. v Hlubokem.  
 » Vredništvo Südslavische Zeitung.  
 Dr. Vuk Andr. mašnik v Št. Lenartu.  
 » Weixl Jan. župn. pri sv. Barbari.  
 » Wigele Šim. učitelj v Štebnu.  
 » Wilenpart Jan. bogsl. v Celovcu.  
 » Wister Tom. župn. v Brezi.  
 » Wolf Ant. c. k. sodnik v Kapli.  
 » Wolf Ant. župn. pri sv. Petru.  
 » Zabukošek Jož. župn. pri sv. Lorencu.  
 » Žičker Ant. bogsl. v Št. Andražu.  
 » Žofran Jož. exposit. v Rablu.  
 » Žurga Jožef, adjunkt v Ložah.

Anton Janežič.

## K a z a l o .

### P e s m e .

|                                                        | Stran. |
|--------------------------------------------------------|--------|
| Sloga slavjanska . . . . .                             | 1      |
| Slave klic . . . . .                                   | 17     |
| Spomladno jutro . . . . .                              | 33     |
| g. Janez Šumperju o nje-<br>govej novej maši . . . . . | 49     |
| Gazelica . . . . .                                     | 53     |
| Lepota . . . . .                                       | 68     |
| Pevec na grobu ljube . . . . .                         | 81     |
| Marija noj gerlica . . . . .                           | 85     |
| Banu Jelačicu v Dalmaciji . . . . .                    | 97     |
| Sklep . . . . .                                        | 113    |
| Zdravlica . . . . .                                    | 129    |
| Rožica . . . . .                                       | 131    |
| Bučelni pik . . . . .                                  | 135    |
| Ločitev . . . . .                                      | 145    |

### Stran.

|                      |     |
|----------------------|-----|
| Iskrice . . . . .    | 146 |
| Solnice . . . . .    | 149 |
| Na grobéh . . . . .  | 162 |
| Zvezdica . . . . .   | 167 |
| Bredka . . . . .     | 173 |
| Zvesti sin . . . . . | 178 |
| Lunica . . . . .     | 181 |

### Stran.

### P o v e s t i .

|                               |        |
|-------------------------------|--------|
| Junakinja Kamenička . . . . . | 1, 17  |
| Slepi umetnik . . . . .       | 33     |
| Moč vere . . . . .            | 35     |
| Svatoboj pušavnik . . . . .   | 50     |
| Utemeljitev Prage . . . . .   | 53     |
| Goslar . . . . .              | 68, 82 |

|                                              | Stran. |
|----------------------------------------------|--------|
| Goljuf Gregor . . . . .                      | 71     |
| Kervava dolina . . . . .                     | 86     |
| Posip Dobrača . . . . .                      | 86     |
| Nezvesta zaročnica . . . . .                 | 99     |
| Ciganka . . . . .                            | 113    |
| Slavjanska serčnost . . . . .                | 120    |
| Zvestoba do smerti . . . . .                 | 130    |
| Napitek ljubezni . . . . .                   | 132    |
| Zgubljena koza . . . . .                     | 135    |
| Skerbljiv mož . . . . .                      | 145    |
| Hvaležni vojak . . . . .                     | 149    |
| Pobratimi . . . . .                          | 163    |
| Podoba ljubezni . . . . .                    | 167    |
| Žmaga čez Mongolce<br>pri Holomucu . . . . . | 179    |
| Blaga razsoditev . . . . .                   | 181    |

### Životopisi.

|                                     |     |
|-------------------------------------|-----|
| Kollár . . . . .                    | 25  |
| Peter Petrovič II. Njeguš . . . . . | 169 |

### Znanstveni sestavki.

|                                                                        |          |
|------------------------------------------------------------------------|----------|
| Kaj storiti, da dobimo<br>ilirskoslavenski jezik . . . . .             | 8        |
| Še jeden narodni običaj . . . . .                                      | 11       |
| Kratko številoslovje 11,<br>40, 87, 122, 139, . . . . .                | 171, 184 |
| Društvo za jugosla-<br>vensko povestnico . . . . .                     | 26       |
| Književni jezik slavan-<br>ski . . . . .                               | 38       |
| Kako pisati slavenska<br>imena . . . . .                               | 55       |
| Društvo sv. Mohora . . . . .                                           | 64       |
| O zadevah eniga-samiga<br>slovanskiga jezika . . . . .                 | 103      |
| Vineta, severna Venetia . . . . .                                      | 136, 150 |
| En vseslovanski knji-<br>ževni jezik . . . . .                         | 153      |
| Kako se imajo učitelji<br>tablic za slovkovanje<br>poslužili . . . . . | 157      |
| Kako so stari Slavjani<br>s merilci ravnali . . . . .                  | 168      |
| Staroslovanski in vse-<br>slovanski književni je-<br>zik . . . . .     | 183      |

### Književnost.

|                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------|-----|
| Nove pjesme . . . . .                                                | 57  |
| Pregled gibanja slaven-<br>skega na polju slov-<br>stvenem . . . . . | 73  |
| Nazorništvo . . . . .                                                | 90  |
| O slavj. knjigoprodaji . . . . .                                     | 107 |
| Srpski Rječnik . . . . .                                             | 141 |
| Peter in Pavel . . . . .                                             | 158 |
| Koledarček slovenski . . . . .                                       | 175 |
| Naznanila knjig v vsa-<br>kem listu . . . . .                        |     |

### Zmes.

|                                                    |         |
|----------------------------------------------------|---------|
| Naj imenitniši reči so:                            |         |
| O domovnicah . . . . .                             | 15      |
| O slavenskih misionarjih . . . . .                 | 29      |
| O ilirskem pravopisu . . . . .                     | 59      |
| O Koroškem zgod. dru-<br>žtvu . . . . .            | 59      |
| O teržaških šolskih buk-<br>vah . . . . .          | 76      |
| O popotvanju Ivana Ku-<br>kuljevića . . . . .      | 77      |
| Knjezoškof Fr. Ant.<br>Ginđl . . . . .             | 108     |
| Iliri v neapolske kral-<br>jevini . . . . .        | 124     |
| O duhovnih šematizmih . . . . .                    | 125     |
| Odgovor slov. matice v<br>Ljubljani . . . . .      | 142     |
| Poslednji trenutki Petra<br>Petrovića . . . . .    | 189     |
| Med i pelin v vsa-<br>kem listu . . . . .          |         |
| Směšnice blizo v<br>vsakem listu . . . . .         |         |
| Darila za dijaško knjiž-<br>nico . . . . .         | 64, 144 |
| Pregled dijaško knjiž-<br>nice v Celovcu . . . . . | 48      |